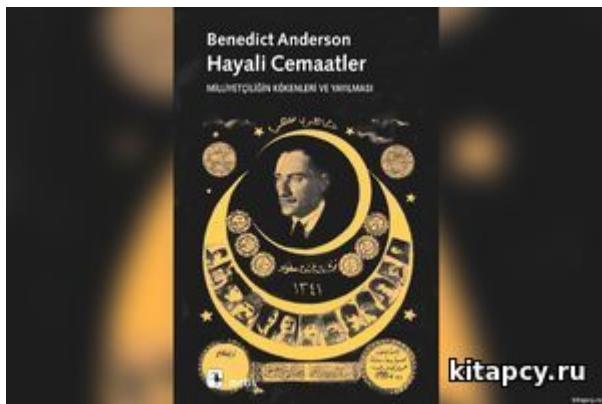

Hyýaly jemagatlar: Hakykatdan-da has howply hakykat

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Hyýaly jemagatlar: Hakykatdan-da has howply hakykat HYÝALY JEMAGATLAR: HAKYKATDAN-DA HAS HOWPLY HAKYKAT

«Agzalarynyň arasynda gönüden-göni gatnaşygyň bolan ilkidurmuş obalardan has uly ähli jemgyyetler hyýaly jemgyyetlerdir. Şonuň üçinem, jemgyyetler hakyky we hyýaly hökmünde göz öňüne getiriliş terzine görä bölünýär».

«Hyýaly jemagatlar» – Benedikt Andersonnyň ýazan, müsürli ylmybarlagçy Halid Fehminiň bolsa «Paşanyň ähli adamlary» atly gymmatly monografiýasynda üstünde ymykly durlan meseläni dykgatymza ýetirýän kitap.

«Watansöýüji» wagyz-nesihatlarda aýdylyşy ýaly, zamanabap ýurtlaryň hiç wagtam gan, din, dil, medeniýet ýaly gadymy köklerden emele gelen tebigy ýurtlardan bolmandygyna ynanýan Anderson bu halklaryň hyýalydygyny öñe sürýär we şeýle diýýär: «Agzalarynyň arasynda gönüden-göni gatnaşygyň bolan ilkidurmuş obalardan has uly ähli jemgyyetler hyýaly jemgyyetlerdir. Şonuň üçinem, jemgyyetler hakyky we hyýaly hökmünde göz öňüne getiriliş terzine görä bölünýär».

Anderson bu ideal ýa-da hyýaly identiçnost duýgusyny döredeniň IV asyryň ahyrlaryndaky kapitalistik modernizasiýadygyny,

«ýeke-täk okyjy gatlagyny» döreden çaphanaçylygyň we neşirleriň giňden ýaýramagynyň şäherlerde ýa-da obalarda gürleşilýän dilleriň köplüğini aradan aýrandygyny aýdýar.

Munuň zamanabap döwlet awtoritarlygyny berkitmek üçin kwalifikasion üýtgeşmedigini sözüniň üstüne goşýar.

Diýdimzorluk ýoly bilen ýeke-täk dili okaýanlar hyýaly döwlet jemgyyetiniň binýadyny düzýär.

Anderson umumy jemgyetçilik hakydasyny kemala getirmäge goşant goşan üç «modern» guramanyň ilat sany, döwlet kartalaryny taýýarlamak we döwlet muzeýlerini gurmakdygyny aýdýar. Teoriýa gysgaça alanda şular ýaly görnüşde. Birem şu täsin kartinany göz öňüne getiriň:

Asly alban awstriýaly ýaş ýigit nädip Yrakda bir ýerde selpäp ýören «halyfyň» sözi üçin yrak we siriýa režimlerini ýykmak maksady bilen YSYD-a goşulmak isleýär?

Özem şu «siriýa emiri» bilen dawalaşyp arasyňa tow düşen müsürlı öňbaşçylary Eýmen Zewahiriden aýrylan «halyf» üçin!

Ol müsürli-de Owganystanda ýa-da şoňa golaý bir ýerde ýasaýar... Zewahiri müsürli-de bolsa, owganystanly «möminleriň emiri» molla garaşly!

Ýagny, görüşümüz ýaly bir topar ekstremistler puştun bandasyna serdarlyk edýär...

Belki-de, jogaby Andersonyn orta atan, ahyrynda aňlarda şekillenen we soňundan hut özümiziň şáyat bolan «hyýaly jemagatlar» teoriýasyndan tapyp bilersiňiz.

Ýagny, aslynda hyýaly göz öňüne getirme bolan bu teoriýa soňabaka hakyky barlyga öwrülýär: iki aýagy, iki eli bilen kem-köstsüz bedene eýe bolup ylgaýar, howadan dem alýar we durmuşyň jokramasynda goýalýar.

Şundan hereket edip, hyýaly güýjüň diýdimzorlugyndan gürrüň edip bolar. Aslynda biziň hemmämiz aýry-aýry hyýaly güýjüň miwesi.

Şu hyýaly yetden gabardylan taryhy problema öwrülen syýasy yslamyň «hyýaly jemagaty» nädip hakykata öwrüldi?

Nädip emele geldi? Ony şekillendiren obýekt näme? Gahrymanlary ýa-da terk edenleri kim? Ugry hanjak we näme isleýär?

Şular ýaly göýdük we galp fantaziýalar az sanly taryhçy bilen

teoretikleriň arasyndaky teoretiki çekişmelerden ybarat däl. Bular şol bir wagtyň özünde ölümىň, jenaýatyň, sabotažyň meýilnamalary.

Asly alban awstriýaly ýaş ýigidiň YŞYD-a uzaýan başdan geçirilmeleri-de munuň aýdyň subutnamasy.

Mişari ZEÝDI,
Saud Arabystanly žurnalist.

Şenbe, 07.11.2020 ý. Publisistika